Noen steder i verden er svaret nei på spørsmålet jeg stiller i overskriften. Men synspunktet at kvinner ikke kan være sjamaner er på tilbakegang. Det tilhører den siden av sjamanarven som er er moden for historiens søppelhaug.

Jeg har aldri delt det synspunktet og understreker det før de kvinnelige sjamanen jeg kjenner kaster seg over meg. For meg er det slik at alle har frøet i seg for å bli sjaman. Alle. Men frøene må næres.

Men jeg har støtt på synspunktet at kvinner ikke kan være sjaman blant indianere og blant folk i Afrika. Jeg tror at blant krigerfolk og jegere var det vanlig at sjamanen etter hvert ble en mann. Blant jordbrukere var ofte sjamen en kvinne. I materiarkat hadde kvinnene ledende roller, også i sjamanismen.

Hos samene var kvinnene de sterkeste sjamanene på den hjemlige arena, mens mannen var sjamanen utenfor heimen, "ved grensene". Men den mytologiske hjelper som voktet dører og grenser var en kvinnen: Juksakka, buegudinnen og selv mannen respekterte henne.

Dette kommer også fra den tiden:

Mannen er alltid en gjest i kvinnens hus. Bare en gjest. Og mennene må oppføree seg som en god gjest. Eller så er man ikke velkommen tilbake.

Da to giftet seg i den gamle tiden, måtte mannen flytte til kvinnens familie og vinne sin respekt der. Var kvinnens slekt ikke fornøyd, kunne han få harde lærepenger. Om hun ikke var fornøyd, kunne han finne sine eiendeler utenfor teltet, og måtte dra hjem. Da forvaltet kvinnen verdiene, både de materielle og de åndelig.

Menn er også i dag kun en gjest i kvinnens hus, bare tenk over et. Det er like logisk nå som før.

Jeg tror ideen om at kvinner ikke kan være sjaman kommer fra patriarkatet, og er et resultat av å monopolisere sjamanfunksjonen på ett kjønn. Det skjedde da rollen ble tillagt politisk makt. Alt i alt førte det til en utarming av mangfoldet.

For meg er mangfold rikdom. Det er helhet. Jeg understreker disse poengene når jeg er ute der og underviser. Om dette er en felles åndelig arv, er den for begge kjønn.

I dag er det kvinnene som er mest ivrige på å ta arven tilbake. Det viser seg vet at flertallet på sjamankursene er kvinner. De fleste som skriver i Forumet er også kvinner. Slik gjør de opp for

ubalansen som har vært der og mer enn det.

Ailo Gaup